

# Spådom til skamme

Kolbjørn K. Brønnick

professor i psykologi, instituttleder, Institutt for sosialfag, Universitetet i Stavanger

Jone Bjørnestad

professor i psykologi, Institutt for sosialfag, Universitetet i Stavanger

Aleksander H. Erga

forskningsleder, Regionalt kompetansesenter for rusmiddelforskning i Helse Vest (KORFOR), Stavanger universitetssjukehus; førsteamanuensis II, Institutt for sosialfag, Universitetet i Stavanger

Spådommene om psykologoverskudd er systematisk gjort til skamme over flere tiår. Derfor er vi trygge på at det er nødvendig å utvide utdanningskapasiteten for psykologer.

Forsker Nils Martin Stølen ved SSB sier i et intervju i Psykologtidsskriftet at man bør tenke seg om før man øker utdanningskapasiteten for psykologer. Stølen er en av forskerne bak de jevnlig Helsemod-rapportene, som fremskriver forholdet mellom tilbud og etterspørsel for ulike grupper helsepersonell, og hans spådommer legges blant annet til grunn i Helsepersonellkommisjonens rapport om bærekraften i fremtidens helsevesen (NOU 2023: 4). Stølenes modell spår en rikelig tilgang på psykologer i arbeidsmarkedet i fremtiden, med et overskudd på 1800 psykologer i 2040.

## Hørt det før

Spådommene er velkjente for de fleste av de rundt 10 000 yrkesaktive psykologene i Norge. Man har siden åttitallet fortalt psykologstudenter at de er på vei ut i et arbeidsmarked preget av overtallighet. I 2009 ble det også gjort en Helsemod-fremskrivning, og allerede da skrev daværende president i Psykologforeningen, Tor Levin Hofgaard (2009) at SSB «spår stort overskudd av psykologer. 1800 psykologer vil i 2030 være arbeidsledige med dagens utdannings- og etterspørselstakt, mener de. Hørt det før?».

Helsemod-fremskrivningene har altså blitt gjort i 2009, 2019 og i 2022, og alle rapportene peker på overtallighet av psykologer i fremtiden.

*Regionen driver allerede psykologfaglig forskning og fagutvikling i verdensklasse#...*

Så la oss ta en titt på fasiten, nå som det som en gang var fremtiden, har blitt nåtid. NAV gjør årlige bedriftsundersøkelser, der man kartlegger antallet mislykkede rekrutteringer av ulike personellgrupper i et representativt utvalg bedrifter de siste tre månedene. Siden 2007 har disse undersøkelsene hvert eneste år vist et underskudd av psykologer i arbeidsmarkedet.

Spådommene til SSB er altså systematisk gjort til skamme over tiår. Psykologforeningens egne oversikter over arbeidsmarkedet i disse årene har heller ikke gitt noen indikasjoner om et overskudd av psykologer, men snarere motsatt – et stort, vedvarende og presserende behov for flere psykologer, spesielt utenfor universitetsbyene, i både kommuner og helseforetak.

## En profesjon i vekst

Psykologer er en profesjon i vekst. Vi har bred og anvendelig kompetanse, og vi kan bære mye ansvar. Psykologer er allerede nøkkelpersonell i spesialisthelsetjenesten, og i årene som kommer, skal det kommunale tjenestetilbudet bygges ytterligere ut, med lavterskeltjenester, helsefremming og forebygging som stikkord. Psykologer vil spille en sentral rolle i utdanning, barnevern, lokalsamfunn og arbeidsliv i fremtiden, og behovet for vår kompetanse vil vokse, akkurat som det har gjort de siste tiårene.

I Psykologtidsskriftets artikkel Kampen om psykologutdanningen fra juli 2023 vises det til Stortingets ønske om økt konkurranse og mer innovasjon i utdanninger som tidligere har blitt beskyttet av den såkalte gradsforordningen (Halvorsen, 2023). I tillegg er både det nåværende og det kommende behovet i arbeidsmarkedet for psykologer en viktig grunn til at man i 2021 opphevet gradsforordningen, og ga nye institusjoner mulighet til å utdanne autoriserte psykologer i Norge.

Stortingsmelding 19 (2020–21) beskriver en veldokumentert etterspørsel etter psykologers kompetanse, og trolig er etterspørselen større enn det statistikken klarer å fange opp (Meld. St. 19 (2020–2021)). Store deler av spesialisthelsetjenestene ytes også av lisenspsykologer.

De gir et viktig og verdifullt bidrag i arbeidet med å sørge for gode og likeverdige tjenester til befolkningen, nær der folk bor. Samtidig er de i praksis fremdeles studenter, og det er krevende for hardt pressede helseforetak å sørge for at lisenspsykologene får den nødvendige oppfølgingen og opplæringen.

Helsepersonellkommissjonen anbefaler et selvforsyningsprinsipp, og at minst 80 % av helsepersonellet i Norge bør utdannes i Norge, ikke minst av etiske og moralske grunner (NOU 2023: 4). En utvidet utdanningskapasitet utenfor de eksisterende universitetene er dermed riktig og viktig, i tillegg til å være politisk ønsket.

Samtidig må en slik utvidelse skje i en region som har kapasitet og kompetanse til å drive et profesjonsstudium av høy kvalitet. Universitetet i Stavanger er klare, i tett samarbeid med Helse Stavanger, Helse Fonna og kommunene i Rogaland. Nord-Jæren er landets tredje største byregion, med rikelig praksiskapasitet.

## Vil dekke gapet

Regionen driver allerede psykologfaglig forskning og fagutvikling i verdensklasse, og UiS har etablert en bachelor og en master i psykologi. Vi vil bidra til å dekke gapet i arbeidsmarkedet, og sørge for at en større andel av psykologene utdannes i Norge. Vi vil utdanne psykologer med særskilt kompetanse innen kvalitet og pasientsikkerhet, velferdsteknologi og tjenstedesign – psykologer med evnen til å drive endringsarbeid med både tjenester og pasienter. Det er vi trygge på at det vil være behov for.

***Merknad: Forfatterne er involvert i søknaden til Universitetet i Stavanger om å få opprette profesjonsstudium i psykologi.***

## Referanser

- Halvorsen, P. (2023). Kampen om psykologutdanningen. Tidsskrift for Norsk Psykologforening, 60(7).  
<https://psykologtidsskriftet.no/aktuelt/2023/06/kampen-om-psykologutdann...>
- Hofgaard, T. L. (2009). For mange psykologer? Tidsskrift for Norsk psykologforening, 46(5), 505.  
<https://psykologtidsskriftet.no/kommentar/2009/05/mange-psykologer>

Meld. St. 19 (2020–2021). Styring av statlige universiteter og høyskoler. Kunnskapsdepartementet.

<https://www.regjeringen.no/contentassets/e3ccd14012d3458db739786f20ea7a4...>

NOU 2023: 4. (2023). Tid for handling – Personellet i en bærekraftig helse- og omsorgstjeneste.

<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nou-2023-4/id2961552/>